

Църквата, да се запознаем с тази благодатна почва, на която произрасли цветята на "Духовните полета". Руфин Аквилейски, Паладий, Касиан, Блаж. Иероним, Сократ, Созомен, Евагрий, Блаж. Теодорит, Кирил Скитополски и множество други свидетели са ни изобразили с ярки черти живота на древните подвижници.

Св. Атанасий Велики така описва живота на учениците на св. Антоний: "На планините имаше манастири, които, както храмовете, изпълнени с божествени ликове, бяха населени с хора, животът на които протичаше в пеене на псалми, в четене, молитви, пост и бдения. Те възлагаха цялата си надежда на бъдещите блага, живееха в единение и удивителна любов и се трудеха с ръцете си не толкова за прехраната си, колкото за поддържане на бедните. Това беше сякаш обширна страна, напълно отделена от света, щастливите обитатели на която нямаха друга цел, освен да се подвизават в правда и благочестие. Те не познаваха ропота и пререканията; не знаеха желанието да вършат зло на другите ... Всеки, гледайки ги, би могъл да каже: *"Колко добри са твоите домове, Якове, твоите къщи, Израилю, като сенчести дъбрави и като градини при реки и като къщи, които Господ въздигнал!"*

Св. Йоан Златоуст, който от собствен опит добре познавал съвременния му монашески живот, го изобразил с дивни, увлекателни изрази пред своите слушатели. Веднъж той говорел за това, че всички ние сме повикани на сватба *"в украсения чертог"* и затова сме длъжни да облечем своята душа в прилични за небесното тържество дрехи.

"Искаш ли да ти покажа пременени в сватбарска дреха? - възкликва вдъхновенният оратор. - Припомни си светиите, облечени във власеница, живеещи в пустинята. Те именно носят сватбарски одежди. Ти ще видиш, че те няма да се съгласят да вземат порфири, ако им дадеш. И това е защото знаят красотата на своята одежда. Ако ти би могъл да отвориш вратите на техните сърца, да видиш душите им и цялата им вътрешна красота, би паднал на земята, защото няма да понесеш сиянието на красотата, блясъка на тези одежди и чистотата на тяхната съвест ..."

"Те избягват градовете и обществените събрания, тъй както не е свойствено на воюващия да седи вкъщи. Той трябва да живее в такова жилище, което лесно да може да остави; те, ако е необходимо, го оставят, както войниците оставят лагерите си във време на мир. Но по-приятно е да виждаме пустиня, осяяна с монашески колиби, отколкото стапове на войници, разпъващи палатки на полето. В шатрите на Христовите войници не виждаме ни разпънати платници, ни остри копия, ни златни тъкани, покриващи царската палатка. Но ако някой простре на земята, по-обширна и по-неизмерима от нашата, много небеса, така той би си представил жилищата на монасите. Защото тяхната обител с нищо не отстъпва на небесата, поради това че при тях слизат ангели, дори Сам Господ. Тези подвижници, както и войниците, живеят в палатки, но не с копия, нито с щитовете и брони, и пак извършват подвизи, каквито войниците